YENİ PARTİ

T.B.M.M.
YENİ PARTİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 2 Kasım 2026
Sayı: 1583

52416

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Sayın Mahinur Özdemir GÖKTAŞ** tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Av. Dr. M. Sezgin TANRIKULU
Diyarbakır Milletvekili

Engelli bireylerin eğitim, sağlık, istihdam, sosyal güvenlik, ulaşım, barınma ve kamusal hizmetlere diğer bireylerle eşit koşullarda erişebilmesi, sosyal devlet ilkesinin ve temel insan haklarının gereğidir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 10'uncu maddesinde eşitlik ilkesi düzenlenmiş, engelliler hakkında alınacak özel tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın 61'inci maddesinde ise devletin engellilerin korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirler alacağı belirtilmiştir.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ile Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme, engelli bireylerin bağımsız yaşayabilmelerini, toplumsal yaşama tam ve etkin katılımlarını ve ayrımcılığa uğramadan temel haklardan yararlanmalarını güvence altına alan temel düzenlemeler arasındadır.

Ancak engelli bireylerin haklarının mevzuatta düzenlenmiş olması, bu haklardan uygulamada eşit biçimde yararlanabildikleri anlamına gelmemektedir.

Özellikle gelir yetersizliği, işsizlik, eğitim olanaklarına erişimde yaşanan güçlükler, sağlık hizmetlerinin maliyeti, ulaşım engelleri ve bakım hizmetlerindeki eksiklikler, engelli bireylerin günlük yaşamlarını doğrudan etkilemektedir.

Diyarbakır'da yaşayan engelli vatandaşların karşılaştıkları sorunların yalnızca il merkezi üzerinden değil, kırsal mahalleler ve ilçeler arasındaki sosyal ve ekonomik farklılıklar dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Engelli bireylerin sayısına ilişkin kayıtların güncelliği, engellilik türlerine göre dağılım, yaş ve cinsiyet farklılıkları ile ihtiyaç duyulan hizmetlere erişim oranları, kamu politikalarının planlanması bakımından önem taşımaktadır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2026 yılında Diyarbakır'da yaptığı açıklamada, ilde 22.685 aileye evde bakım yardımı sağlandığı, aylık yardım tutarının 15.755 TL olduğu ve 2026 yılı içerisinde açıklamanın yapıldığı tarihe kadar toplam 1,9 milyar TL kaynak aktarıldığı belirtilmiştir.

Aynı açıklamada Ulusal Vefa Programı kapsamında 8.680 engelli ve yaşlı bireye evlerinde destek verildiği ifade edilmiştir.

Bununla birlikte, sosyal yardımlardan yararlanan kişi sayısı ve yapılan toplam harcama, engelli bireylerin bütün ihtiyaçlarının karşılandığını veya yaşam koşullarının yeterli düzeyde iyileştiğini tek başına göstermemektedir.

Evde bakım yardımından yararlanmak için başvuran ancak gelir koşulları, sağlık kurulu raporu, bakım ihtiyacı değerlendirmesi veya diğer nedenlerle başvuruları reddedilen kişilerin sayısı da sosyal koruma sisteminin kapsayıcılığı bakımından önem taşımaktadır.

Diğer taraftan, 16 Ocak 2026 tarihinde Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği'nde yapılan değişikliklerin uygulamadaki sonuçlarının, hak sahipliği ve yardımların devamlılığı üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Diyarbakır'da engelli bireylerin karşılaştıkları bir diğer önemli sorun, kamu binalarının, kaldırımların, toplu taşıma araçlarının, eğitim ve sağlık kurumlarının erişilebilirliğidir.

15 Mayıs 2026 tarihinde Diyarbakır Valiliğinde gerçekleştirilen erişilebilirlik toplantısında kamu hizmetlerine erişim, erişilebilirlik standartları, denetimler ve eksiklikler değerlendirilmiştir.

Ancak erişilebilirlik konusunda gerçekleştirilen toplantıların ve yapılan denetimlerin somut sonuçlarının kamuoyuyla paylaşılması gerekmektedir.

Engelli bireylerin sosyal yaşama katılımını belirleyen temel unsurlardan biri de istihdamdır. Çalışabilecek durumda olan engelli bireylerin iş gücü piyasasından dışlanması, ekonomik bağımsızlıklarını sınırlandırmakta ve ailelerine olan maddi bağımlılıklarını artırabilmektedir.

Engelli kadınlar, engelli çocuklar, kırsal mahallelerde yaşayan engelli bireyler ve birden fazla engeli bulunan kişiler ise farklı ve birbiriyle bağlantılı güçlüklerle karşılaşabilmektedir.

Bu nedenle engellilik alanındaki kamu politikalarının yalnızca yardım ve bakım hizmetleriyle sınırlı kalmaması; bağımsız yaşamı, eğitime erişimi, istihdamı, erişilebilirliği ve toplumsal katılımı birlikte ele alması gerekmektedir.

Bu kapsamda ;

1. Diyarbakır Valiliğinde 15 Mayıs 2026 tarihinde gerçekleştirilen erişilebilirlik toplantısında il genelinde hangi eksiklikler tespit edilmiştir? Bu eksikliklerin giderilmesi amacıyla hangi kurumlara görev verilmiş, hangi takvim belirlenmiş ve 27 Ekim 2026 tarihi itibarıyla hangi çalışmalar tamamlanmıştır?

2. Diyarbakır'da kamu kurumlarına ait toplam kaç bina erişilebilirlik denetiminden geçirilmiştir? Bu binaların kaçına erişilebilirlik belgesi verilmiş, kaçında eksiklik tespit edilmiş ve kaçına yaptırım uygulanmıştır? Denetim sonuçlarının ilçelere ve kurum türlerine göre dağılımı nedir?

3. Diyarbakır'da engelli bireylerin kullanımına uygun olmayan kaldırımlar, yaya geçitleri, alt ve üst geçitler, parklar ve diğer kamusal alanlara ilişkin kaç şikâyet yapılmıştır? Bu şikâyetlerin kaçı giderilmiştir? Belediyeler ve diğer ilgili kurumlarla yürütülen erişilebilirlik izleme çalışmalarının sonuçları nelerdir?

4. Diyarbakır'da toplu taşıma araçları, duraklar ve ulaşım altyapısının engelli bireylerin erişimine uygunluğu konusunda kaç denetim yapılmıştır? Fiziksel erişilebilirlik, görsel ve işitsel bilgilendirme, rampa ve asansör sistemleri bakımından hangi eksiklikler tespit edilmiştir? Bu eksikliklerin giderilmesi için hangi tedbirler alınmıştır?

5. Diyarbakır'da kamu kurumlarının internet siteleri, elektronik başvuru sistemleri ve mobil uygulamalarının görme, işitme ve diğer engel gruplarındaki bireyler tarafından kullanılabilirliğine ilişkin denetim yapılmış mıdır? Erişilebilirlik standartlarına uygun olmayan dijital kamu hizmetlerinin sayısı kaçtır? Bu hizmetlerin erişilebilir hâle getirilmesi için belirlenen takvim nedir?

6. Diyarbakır'da yaşayan engelli kadınların eğitim, istihdam, sosyal yardım ve bakım hizmetlerinden yararlanma oranları, engelli erkeklerin yararlanma oranlarıyla karşılaştırıldığında nasıl değişmektedir? Cinsiyete dayalı eşitsizliklerin giderilmesine yönelik hangi özel programlar uygulanmaktadır?

7. Diyarbakır'da şiddete maruz kalan veya şiddet riski altında bulunan engelli kadınların sayısına ilişkin Bakanlığınızın kayıtlarında hangi veriler bulunmaktadır? 2020–2026 döneminde engelli kadınlardan gelen şiddet başvurularının kaçı koruyucu ve önleyici tedbirlerle sonuçlanmıştır? Kadın konukevleri ve ŞÖNİM hizmetlerinin farklı engel gruplarına erişilebilirliği hangi düzeydedir?

8. Diyarbakır'ın kırsal mahallelerinde yaşayan engelli bireylerin sayısı kaçtır? Bu kişilerin sosyal hizmet merkezlerine, sağlık kurumlarına, rehabilitasyon hizmetlerine ve toplu taşımaya erişim koşulları il merkezinde yaşayan engelli bireylerle karşılaştırıldığında hangi farklılıkları göstermektedir? Kırsal bölgelerde evde veya yerinde hizmet sunulmasına yönelik hangi uygulamalar bulunmaktadır?

9. Diyarbakır'da kamuya ait ve özel bakım merkezlerinde hizmet alan engelli birey sayısı kaçtır? Bu merkezlerin kapasiteleri, doluluk oranları, personel sayıları ve denetim sonuçları nelerdir? 2020–2026 döneminde bakım merkezleri hakkında kaç şikâyet yapılmış ve kaç idari yaptırım uygulanmıştır?

10. Diyarbakır'da engelli bireylerin ailelerinden veya bakım kurumlarından bağımsız yaşayabilmelerini destekleyen kişisel asistanlık, destekli yaşam, gündüzlü bakım, geçici bakım ve toplum temelli hizmet modellerinden kaç kişi yararlanmaktadır? Bu hizmetlere ihtiyaç duyduğu hâlde yararlanamayan kişi sayısı kaçtır?

11. Bakanlığınız tarafından Diyarbakır'ın Sur ilçesinde 72 bin metrekarelik alanda, 28 farklı yapıdan oluştuğu açıklanan sosyal hizmet kampüsünün toplam yatırım maliyeti kaç TL'dir? Projenin engelli bireylere yönelik hizmet kapasitesi, personel ihtiyacı, hizmet birimleri ve açılış takvimi nedir? 27 Ekim 2026 tarihi itibarıyla proje hangi aşamadadır? Kampüsün faaliyete geçmesiyle Diyarbakır'daki hangi hizmet açıklarının giderilmesi hedeflenmektedir?

12. Diyarbakır'da engelli bireylere yönelik sosyal yardımların, bakım hizmetlerinin, erişilebilirlik yatırımlarının, istihdam desteklerinin ve rehabilitasyon programlarının sonuçlarını ölçen bütünleşik bir etki değerlendirme sistemi bulunmakta mıdır? Bu kapsamda 2027–2030 dönemini kapsayan, Diyarbakır'ın 17 ilçesi için ayrı hedefler içeren; engelli istihdamını artırmayı, erişilebilir olmayan kamu binalarını azaltmayı, bakım hizmetlerine erişimi genişletmeyi ve engelli yoksulluğunu düşürmeyi amaçlayan, bütçesi ve performans göstergeleri belirlenmiş bir eylem planı hazırlanması öngörülmekte midir? Böyle bir plan hazırlanacaksa hedefler, ayrılacak kaynaklar, sorumlu kurumlar ve uygulama takvimi nelerdir?